

EÖRSI ISTVÁN ZAVARA

ÍRTA: [SZÁNTÓ T. GÁBOR](#) - 2004-12-01

Eörsi István zavara

Eörsi István azt írja az ÉS november 12-i számában (*Egy „szélsőbaloldali” monológja*), hogy korábbi cikkében, melyben úgy fogalmazott, hogy „*sem felekezeti, sem nacionalista, sem fundamentalista irányultságú magyar nyelvű lapnak*” nem ad kéziratot, „*akkor a három jelzővel együttesen nem a Szombatot*” jellemezte, hanem publikációs szokásait. Néhány sorral lejjebb azonban azt írja: „*Az olyan zsidó lapot, amelyben a tisztaeszlári vérvádat egy kalap alá veszik a sajnos sokszor beigazolódott váddal, hogy izraeli katonák arab gyerekeket ölnek meg... csak nacionalistának lehet tartani, a szó legbrutálisabb, háborús értelmében.*”

Túl a gyerekgyilkos izraeli katonákról szóló állítása tarthatatlanságán – amelyet Peremiczky Szilvia ugyanabban a lapszámban cáfol (merthogy fegyvereikkel az izraeli katonákra tüzelő palesztin *terroristák* használják a kődobáló gyerekeket előőrsként, s az izraeliek ellenük védekeznek) – **Eörsi** nyilvánvaló ellentmondásba keveredik a *Szombat* „nacionalizmusát” illetően, ám ez inkább csak egyik tünete a zsidóságot illető zavaros gondolatainak.

Saját ideológiai iskolázottságának kategóriával vagdalkozva azt feltételezi, hogy a „zsidó” számomra nemcsak nemzeti és vallási, hanem „faji” aspektust jelöl, és megfelel az arról, amit például Tábor Béla ír, miszerint a zsidóság *szellemi* közösség, világnézet is, amit a *Szombat* szerkesztősége öndefiníciójában mindig is hangsúlyozott. Érdeemes lett volna tájékozódnia, például a *Szombatból*, mielőtt ismét megbélyegez.

Eörsi cikkében körvonalazza saját azonosságtudatát és publikációs szokásait. Sorrendben így: nem vallásos, nem tekinti feladatának sem a zsidó hagyományőrzést, sem a zsidó közösség és tradíció fennmaradásának szolgálatát, bár híve annak, hogy fennmaradjanak, „mint bármely más értékes közösség és tradíció”. (Ez azért megnyugtató.) Nem motiválja „zsidó nemzeti érzelem, mert a nemzeti érzelemnek, világpolgári beállítottsága folytán, amúgy sincs túl nagy szerepe lelki életében, és mert teljes nemzeti érzelem kontingense kimerül a magyar kultúra ízléséhez közel álló, gigászi teljesítményeinek csodálatában”.

Miután, mint írja, kisebbségi lapban – Cigányfűró – szívesen publikál, figyelmébe ajánlhatnám azon írásainkat is, melyben a *Szombat* szerzői a zsidóságot etnikai közösségként tételezték és elemezték. S ha fáj a szíve a Cigányfűróért, melyet a jobboldali kultúrpolitika megfojtott, igazán ejthetne könnyet a létéért folyamatosan küzdő *Szombatén* is, melyet jobb- és baloldali magyar kultuskormányzatok és politikai irányzatokhoz igazodó alapítványok egyaránt mostohán kezeltek és kezelnek, pusztán azért, mert nem része a pártok holdudvarában működő klientúráknak, és publicisztikáiban nem átallja kritizálni nem csupán a zsidó intézmény- rendszer, hanem jobboldal és baloldal visszásságait egyaránt. (Ha a *Szombatnak*, a körülötte kialakult szellemi közösség, és a politikai táboroktól való függetlensége s egyben kritikus hangvétele miatt nem lenne némi nemzetközi reputációja, rég megszűnt volna már.)

Eörsi cikke végén „el szeretne oszlatni egy tévedést”. Ama korábbi mondatát (*Válasz helyett*, ÉS, 2004. október 22.), hogy azért nem válaszol a *Szombatban*, mert nem ír „sem felekezeti, sem nacionalista, sem fundamentalista irányultságú magyar nyelvű (kiemelés tőlem – sztg) lapba”, úgy magyarázza, hogy német evangélikus lapokba azonban igen, mert ők megvédik a legkülönbébb nemzetiségű politikai menekülteket, s a németországi kisebbségek emberi és szociális jogait, illetve a német evangélikusok „társadalmi kapcsolatait nem korlátolt egyházi érdekek irányítják”. Amiből, formál logikai úton, arra kell következtetnünk, hogy ezzel szemben a magyar-zsidóság társadalmi kapcsolatai bizony korlátolt egyházi érdekek mentén alakulnak.

Talán ha olvasná a *Szombatot*, nem keverné össze korlátolt egyházi érdekek képviselőjével, amit, szükség esetén, lapunk is bírál. Ám a lényeg nem ez.

A magát zsidó származásúként definiáló **Eörsi István** büszkén publikál cigány kisebbségi lapban, és szerepel német evangélikus fórumon, szükség esetén azonosul a legkülönbébb kisebbségekkel és üldözöttekkel, csodálja a magyar kultúra gigászi teljesítményeit, csak a zsidóságról beszél – finoman szólva – hűvös távolságtartással, steril objektivitással, Izraelről pedig durva előítéletekkel.

Eörsi életén gyermekként – zsidósága miatt – a magyar nyelvű nacionalista és fundamentalista kirekesztés ejtett maradandó sebet. Ez az indíttatás bizonyára hozzájárult későbbi kommunista meggyőzéséhez, majd világpolgárságához, minden üldözött kisebbséggel vállalt szolidaritásához, ám elidegenítette őt önnön mivoltától.

Eörsi azonban nemcsak szenvedése közvetlen okaira: az akkori és a mai magyar kirekesztőkre haragszik, hanem zsidóságára is, arra a „közvetett okra”, amiért szenvednie kellett, s amiért bizonyára számos rokonát elvesztette. Csakhogy e jelenséget – mely ismert a holokauszt-túlélőkről szóló szakirodalomban – úgy nevezik: azonosulás az agresszorral. Túlélő szülők gyermekeként bármennyire megértem is indulatait és együtt érzek vele, úgy gondolom, e zsákutcából nincs más kiút, mint megpróbálni mégiscsak megbékélni azzal, amik vagyunk.

Szántó T. Gábor

*

Az *Élet és Irodalomban* **Eörsi István** és Tamás Gáspár Miklós vitába szállt a *Szombat* októberi számában megjelent írással (Peremiczky Szilvia: *A jó zsidó és a rossz izraeli*). Magam a november 5-i, Peremiczky Szilvia az *ÉS* november 12-i számában válaszolt. Ám ugyanebben a lapszámban **Eörsi István** újabb írása is szerepelt (Egy „szélsőbaloldali” monológja), amire a fenti cikk kívánt volna válaszolni, ám ezt előbb az *ÉS* főszerkesztője, Kovács Zoltán, terjedelmi okokból megrövidíttette, majd közlését a kívánt húzás után mégis elutasította, mert – mint mondta utolsó bekezdése **Eörsi** személyével és nem álláspontjával foglalkozik.

Eörsi István a *Szombatot* „felekezeti, nacionalista, sőt fundamentalista” lapnak titulálta, majd újabb cikkében azt lebegtette, hogy számomra a zsidóság, ezen túlmenően, „faji” kategóriát is jelöl. Szélsőséges stílusban címkézni, stigmatizálni tehát szabad, csak azt elemezni nem, vajon miért is teszi ezt **Eörsi István**? Vagy netán kettős mércével mér az *ÉS*?

sztg